

Suomen kirjastoseuran järjestämälle opintomatkalle Ruotsiin osallistui 12 kirjaston virkailijaa, matkanjohtajana sivukirjastonjohtaja Kaija Salonen. Suomen kirjastoseuran järjestämälle opintomatkalle Englantiin osallistui seitsemän kirjaston virkailijaa. Suomen kirjastoseuran järjestämään kirjastorakennuseminaariin Kuopiossa osallistui viisi henkilöä. Yksi amanuensseista luennoi seminaarissa. Lisäksi osallistuttiin Suomen kirjastoseuran järjestämälle kirjastoautopäiville, kirjastonhoitajien neuvottelupäiville Espoossa, missä laitoskirjastonhoitaja Mirjam Groundstroem toimi päivien johtajana.

Edelleen lähetettiin osanottajia kirjastoalan seminaareihin ja muille alan kursseille, joita pidettiin eri yhteisöjen toimesta mm. Espoossa, Kuhmossa, Joensuussa, Porvoossa ja Tampereella.

Kirjaston eri alojen *asiantuntijat* luennoivat Tampereen yliopiston ja Svenska social- och kommunalhögskolanin kirjastotutkimuksen opiskelijoille sekä useiden kirjastoalan kurssien osanottajille.

Tiedotustoiminta

Lehdet, esitteet ym.

Henkilökuntalehti »Kirjaston kuulumisia», jota jaettiin myös pääkaupungin sanomalehdille ja eräille maamme kirjastoille, ilmestyi 10 numeroa. Yleisölle jaettavasta *karttaesitteestä*, joka sisältää pääkirjaston ja sivukirjastojen osoitteet ja puhelinnumerot sekä kirjastoautojen lainauspisteet, ilmestyi uusi painos. Kirjaston monistetun venäjänkielisen esitteen toimitti vs. kirjastoamanuenssi Galina Akimov. Pääkirjastossa toimitettiin 14 valikoivaa kirjalueteloa eri aiheista. Helsinki-päivänä järjestettiin Kallion ja Töölön sivukirjastoissa erilaisia tilaisuuksia lapsille ja aikuisille sekä Helsinki-aiheista kirjallisuutta esittelevä näyttely.

*Kirjasto-
viikon
näyttelyt
ym. ti-
laisuudet*

Valtakunnallisella kirjastoviikolla 22.-26.4. kirjasto järjesti Sörnäisten keskusvankilassa ja Katajanokan lääninvankilassa kirjanäyttelyitä, esitelmä-, musiikki- ja keskustelutilaisuuksia. Kirjasto osallistui myös vanhusten viikon näyttelyyn 8.-13.10. ja Kansanvalistusseuran 100-vuotisjuhlan johdosta Jugend-saliin järjestettyyn näyttelyyn. Töölön kirjastoa esittelevä ohjelma Tvä bibliotek esitettiin TV:ssä 19.3. ja 1.7. sekä ohjelma Musiikkia kirjastossa 20.12. Pääkirjaston ja Kallion sivukirjaston lastenkirjastotoimintaa esiteltiin TV:ssä useita kertoja, Pääkirjaston I kerroksen aulaan sijoitettuun postilaatikoon saapuneisiin yleisön toivomuksiin vastattiin kirjeitse tai puhelimitse.

*Kunnallinen
informaatio*

Pääkirjastossa sekä Kallion, Töölön ja Herttoniemen sivukirjastoissa pidettiin yleisön nähtävänä kaupunginvaltuuston asiakirjat, kaupunginhallituksen ehdotukset ja mietinnöt sekä kaupunginvaltuuston päätökset suomen- ja ruotsinkielisinä.

*Vierailut
ja kirjas-
ton esit-
telyt*

Pääkirjastoa, sivukirjastoja ja kirjastoautoja esiteltiin kertomusvuoden aikana useille koti- ja ulkomaisille vieraille ja vierailijaryhmille. Yksityisiä vierailijoita oli n. 70 ja koti- ja ulkomaisia arkkitehti-, opiskelija- ja kirjastonhoitajaryhmien osanottajia n. 350 henkilöä. Töölön sivukirjastossa järjestettiin lisäksi kymmenelle yhdistykselle tutustumisilta, osanottajia oli n. 300.

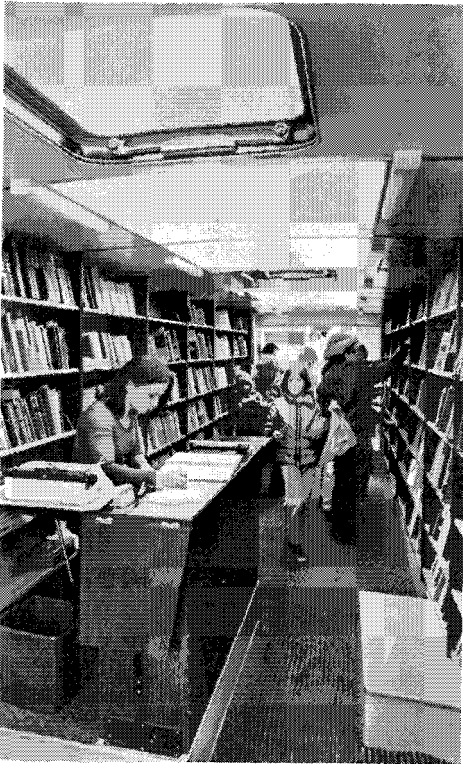
Kirjastotoiminta

*Musiikki-
kirjasto-
toiminta*

Äänitteitä hankittiin 879 (ed. v. 378) kpl, poistettiin 3 (10) ja vuoden lopussa äänitteiden kokonaisuus oli Töölössä 4 707 (4 189), pääkirjastossa 1 349 (1 253) ja Kalliossa 134, yht. 6 288 (5 442).

Pääkirjastossa oli levyjen kuuntelijoita 7 509 (4 734), jotka kuuntelivat 9 933 (7 314) levyä; Töölössä 51 142 (44 988), kuunneltuja levyjä 31 002 (30 957) sekä Kalliossa 5 845, kuunneltuja levyjä 2 308. Yht. 64 496 (49 722) henkilöä kuunteli 43 243 (38 271) levyä.

Töölön sivukirjastossa järjestettiin yhdeksän musiikkiaiheista kerhotilaisuutta, osanottajia 406 ja 14 konserttia, kuuntelijoita 580. Äänilevykonsertteja oli 46 ja kuuntelijoita n. 460. Musiikkia kävi kuuntelemaan 73 koululuokkaa, 43 musiikkiterapiaryhmää, 20 päiväkotiluokkaa ja muita ryhmiä 24.

Kirjastoautojen vaihtuvaa kirjakokoelmaa täydennetään päivittäin, jotta se olisi mahdollisimman monipuolinen ja kaikkia ikäluokkia tyydyttävä.

Helsingissä ilmestyneiden sanomalehtien ja vanhimpien maassamme ilmestyneiden lehtien mikrofilmien hankintaa jatkettiin. Vuoden lopussa mikrofilmirullien lukumäärä oli 3 299 (3 256).

Mikrofilmit

Kaukolainapyyntöjä muilta kirjastoilta vastaanotettiin 3 860 (2 704), joista voitiin lähettää 1 958 (1 479), näistä 195 (124) ulkomaille. Muille kirjastoille lähetettiin 120 (82) kaukolainapyyntöjä, joista saatiin 109 (72) kirjaa, näistä 18 (5) ulkomailta. Jäljennepalvelusta huolehtivat pääkirjastoon ja Töölöön sijoitetut jäljenneautomaatit.

Kaukolainaus

Kirjastoautojen aikataulut ja reitit säilytettiin ennallaan. Lainaus pysytteli entisissä, huolestuttavan korkeissa lukemissa. Neljännen kirjastoauton luovutus ja käyttöönotto siirtyivät yli vuoden väiteen.

Kirjastoauto-toiminta

Kirjaston sisäinen, koordinoivaa toimintaa harjoittava lastenkirjastotoimikunta toimitti yleisölle jaettavaksi esitteet kevät- ja syyskauden lasten elokuvaesityksistä sekä lasten piirustusten ja kirjoitusten pohjalta laaditun lastenlehti Basiliskon. Lastenkirjastotoiminta vilkastui kertomusvuonna erityisesti filmsesitysten ja päiväkotiluokkien kirjastokäyntien osalta.

Lastenkirjasto-toiminta

Kirjaston lastenosastoilla pidettyjä *satutunteja* oli 321 (343) ja kuulijoita 4 292 (4 762), nukke-teatteriesityksiä oli 194 (152) ja katsojia 5 579 (6 523), filmsesityksiä oli 79 (53) ja katsojia 5 561 (2 241), tapahtumailtoja oli 6 (9) ja osallistujia 586 (779) sekä tietokilpailuja 45 (45), joihin otti osaa 1 718 (1 539) kilpailijaa. Lisäksi tilaisuuksissa kävi 175 koululuokkaa (4637 oppilasta) ja 164 päiväkotiluokkaa (4005 oppilasta).

Väestövuoden merkeissä järjestettiin Kallion ja Töölön sivukirjastoissa Somaliaa ja sen oloja käsittelevän filmin esitys. Samalla lapsille kerrottiin kehityksistä ja niiden oloista.

Helsinki-päivänä järjestettiin Kallion ja Töölön sivukirjastoissa lapsille nukketähtierho- ja filmiesityksiä sekä lastentapahtuma Töölössä.

Kallion sivukirjaston *nukketähtierho* kokoontui 43 kertaa, osallistujia yht. 195. Kerhossa äänitettiin 12 näytelmää ja esitettiin lasten dramatisointinäytelmiä ja sketsejä yht. 70 kertaa. Lisäksi valmistettiin nukkeja ja lavasteita. Lauantaisoitoja järjestettiin 12 ja äänilevysatutunteja 10. Malmin sivukirjastossa järjestettiin *Piirrä ja Kirjoita -kilpailu*, johon jäätettiin 720 piirustusta ja 10 kirjoitusta. *Kirja-arvostelukilpailuun* vastasi 93 lasta. Töölön sivukirjaston nukketähtierho kokoontui 37 kertaa ja osanottajia oli 619. Luova teatteri kokoontui 56 kertaa. Töölön musiikki-kuuntelulokuihin sisältyivät myös lastenosaston 15 329 kuuntelijaa. Lasten lauantaisoitoja järjestettiin 35.

Satutunneilla ja luokkakäyntien yhteydessä esitettiin myös satudioja, Kalliossa lisäksi dioja kirjaston toiminnasta ja nukketähtierhojen näytelmistä. Satutunneilla on myös kuunneltu musiikkia, piirretty ja muovailtu.

Laitoskirjasto-toiminta

Sairaaloissa ja huoltolaitoksissa oli kertomusvuonna jatkuvasti suuri määrä osastoja suljettuna hoitohenkilökunnan puutteen vuoksi. Esimerkiksi HYKS:n klinikoilla oli keskimäärin n. 20 % hoitopaikoista käyttämättä. Tilanne vaikutti laitoskirjastojen toimintaan vuosilainausta alentavasti.

Laitoskirjastojen ja laitosten välistä yhteistyötä jatkettiin entiseen tapaan. Hesperian ja Nikkilän kirjastonhoitajat osallistuivat sairaaloissaan sisäisten toimikuntien työskentelyyn ja Meilahden sairaala-alueen klinikoilla neuvoteltiin kirjastojen ja klinikoiden yhteisistä ongelmista.

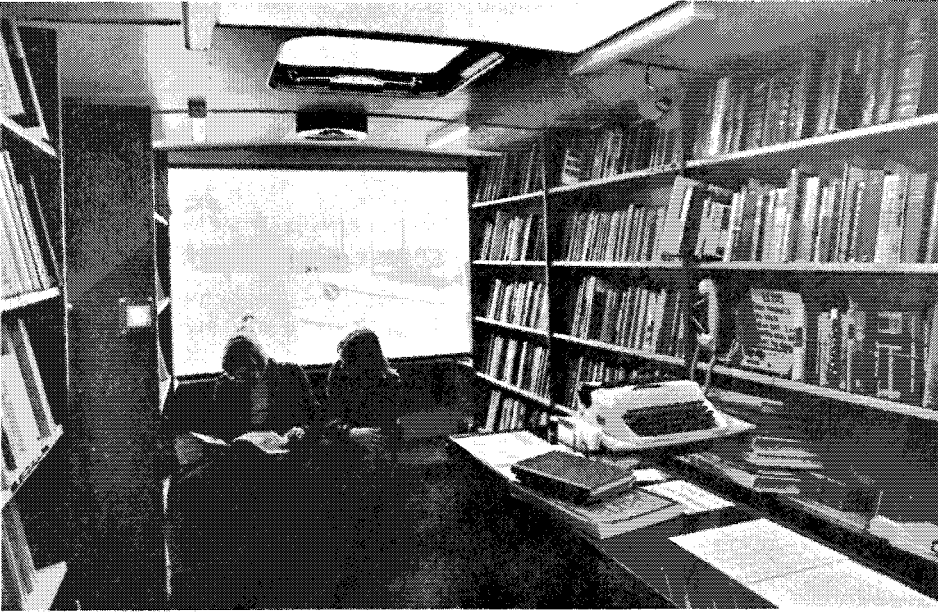
Meilahden laitoskirjastossa järjestettiin lapsipotilaille *musiikkihetkiä*, joiden aikana lapset saivat myös piirtää. Svenska Barnteaterföreningen järjesti edelleen kerran viikossa leikkintunteja Lastenklinikan psykiatrisen osaston lapsille. Syksyllä toiminta siirtyi kirjastosta Lastenklinikan omiin tiloihin. Lastenosastoille tuettiin säännöllisesti satuja lainauskierrosten yhteydessä. Myös Psykiatrian klinikan lastenosaston potilaille järjestettiin klinikan kirjastossa musiikki- ja leikkihetkiä.

Nikkilän laitoskirjastossa järjestettiin yhdeksän *kirjasto konserttia*, joissa kävi keskimäärin 28 kuuntelijaa. *Kirjallisuuserho* kokoontui 10 kertaa ja kerhoilloissa kävi keskimäärin yhdeksän henkilöä. Kirjallisuuserhon marraskuun keskustelu esitettiin näytteenä Suomen mielenterveysseuran järjestämässä Kirjallisuus ja mielenterveys -seminaarissa. Nikkilässä järjestettiin myös *kirjoituskilpailu*, jonka aiheena oli »Miten minä käytän kirjasto». Osanottajia oli viisi ja palkinnot jaettiin kirjallisesa matineassa. *Psykiatrian klinikan kirjastokerho* kokoontui joka toinen viikko, osanottajia 5-20 kerralla. Kerhossa käsiteltiin sekä musiikkia että kirjallisuutta. Suursuon vanhainkodin kirjastokerho kokoontui kuusi kertaa, osanottajia 3-5. Kerhossa kuunneltiin kirjallisia äänilevyjä ja katseltiin matkoilta otettuja dia- ja valokuvia. Myllypuron sairaskodin kirjastokerho kokoontui 12 kertaa, osanottajia 5-30. Kirjallisten aiheiden lisäksi ohjelmassa oli matkakuvauksia ja retki Hvitträskiin.

Sokeain kirjastosta välitettiin 2 087 äänikirjalainaa Silmäklinikan potilaille ja muilla klinikoilla hoitettaville näkövammaisille. Muissa laitoskirjastoissa, pääasiassa vanhainkodeissa, oli äänikirjalainoja 802 ja lainaajia 24. Lainatuista äänikirjoista saatiin 190 Ruotsin Sokeain yhdistyksen kirjastosta.

Kerho-toiminta, näyttelyt ym. yleisötilaisuudet

Herttoniemen sivukirjastossa järjestettiin kolme *kirjallista iltaa*, osanottajia oli yht. 116. Kaupunginmuseon kuva-arkiston järjestämä Helsinki-aiheisten *vanhojen kuvien näyttely* »Terveisiä Helsingistä» oli esillä Herttoniemessä 9.2.-16.3. Lainauslukujen perusteella arvioiden näyttelyn näki n. 6000 kävijää. Näyttelyn yhteydessä oli kerhohuoneeseen järjestetty diavideoesitys, jota kävi katsomassa 449 henkilöä. Kaarelan sivukirjastossa järjestettiin yksi *kirjallinen ilta* ja Töölön sivukirjastossa neljä kirjallista iltaa. Töölössä järjestettiin lisäksi neljä muuta tilaisuutta yhdessä eri järjestöjen kanssa.

Autoihin on asennettu radiopuhelimet, joilla saadaan yhteys kirjastoauto-osastolle ja sen kortistoihin.

Kirjastoautoissa lainaus sujuu nopeasti autonkuljettajan suorittaessa lainojen rekisteröinnin kameralla.

Töölön sivukirjastossa aloitettiin kertomusvuoden aikana *elokuvaesitysten* järjestäminen myös aikuisille. Esityksiä oli 12 ja katsojia yhteensä 759. Töölön sivukirjastossa järjestettiin kahdeksan *näyttelyä* seuraavasti: Puola valokuvien, lasten piirustuksia Tšekkoslovakiasta, valokuvia Kanadasta, Italian kirja- ja kuvitustaiteen näyttely ja American Comic Strips 1894-1974. Valokuvauksen opetusnäyttelyssä joulukuussa oli esillä Suomen pakolaisavun järjestämän lasten piirustuskilpailun töitä ja ranskalaisia lastenkirjoja. Näyttelyt järjestettiin yhteistyössä lähetystöjen, eri järjestöjen ja instituuttien kanssa.

Kaupunkisuunnitteluviraston järjestämä *saneerausnäyttely* oli esillä useissa sivukirjastoissa. Vuosaaren sivukirjastossa oli lehtori Kari Soverin järjestämä *luonnonkuvien näyttely* 21.-25.10.

Kirja-varasto Kirjastoon *hankittiin* ja luetteloiitiin 106 146 uutta kirjaa, joista lahjoja 3 072 ja kokoelmista *poistettiin* 51 465 teosta. Kirjakokoelma *kasvoi* vuoden aikana 54 681 kirjalla ja teosten kokonaismäärä oli vuoden lopussa 1 308 077.

Kirjastoon *tilattiin* tai *saatiin* vapaakappaleita 848 eri aikakauslehteä yhteensä 3 565 vuosikertaa. Sanomalehtivuosikertojen kokonaismäärä oli 1 050 edustaan 133 lehteä.

Aukioloajat Kirjaston aukioloajat olivat samat kuin aikaisemmin, paitsi että kirjasto päätettiin pitää suljettuna myös uudenvuodenpäivänä, pitkänäperjantaina ja pääsiäislauantaina. Kirjastoautot eivät kiertäneet aikana 24.6.-20.7.

Talous

Tulot Kaupunginkirjaston *tulot* nousivat kertomusvuonna 4 119 991 mk:aan, josta valtionavun osuus oli 3 655 600 mk ja muita tuloja yhteensä 464 391 mk.

Menot Kertomusvuoden talousarvioon oli kaupunginkirjaston *menoja* varten merkitty 14 088 178 mk, lisämäärärahoja ja ylitysoikeutta saatiin 724 051 mk, v:ita 1973 siirtyi 113 623 mk, joten käytettävissä oli yht. 14 925 852 mk. Tilien mukaiset menot nousivat 14 489 217 mk:aan, v:een 1975 siirtyi 344 392 mk.

Menojen jakautuma oli seuraava: palkkausmenoja 9 644 009 mk (66.6 %), kirjallisuus- ja sidontakuluja, lehtitilausmaksuja sekä äänilevyjen ja mikrofilmien hankinta 2 482 248 mk (17.1 %), josta pelkästään kirjallisuuden hankintaan käytettiin 1 795 883 mk, huoneisto-, siivous- ja kalustomenot 1 548 685 mk. (10.7 %) sekä painatus-, toimisto-, kuljetus- ym. kustannukset 814 275 mk (5.6 %).

Kirjastolautakunnan valvonnan alaiset yritykset

Kirjastolautakunta valvoi seuraavien laitosten ja yhdistysten saamien avustusten käyttöä: Yhdistys Kirjoja Sokeille ja Helsingin Kirjailijat r.y. sekä seuraavien yleishyödyllisten yritysten ja laitosten saamien avustusten käyttöä: Bragen leikekokoelma ja Kasvatusopillinen kirjasto- ja lukusalisaatiö.